Kungsholms fort bemannat i 300 år

Överstelöjtnant Urban Sobéus, fortchef, och kapten Krister Wiktorsson i samspråk om Kungsholmens historia.

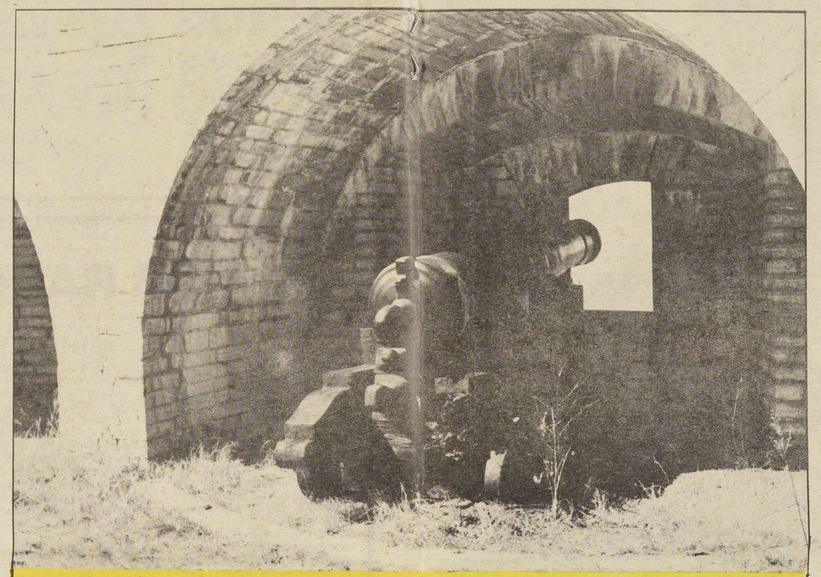

Första kanonen var på plats 1680 men ännu har inte ett skott avlossats mot fientligt fartyg.

Kungsholmens trädgård är unik. Här syns ett av de två mullbärsträd ifrån södra Frankrike som Älvsnabben hade med sig hem förra året.

— Under 1600-talet befann sig Sverige mycket i krig ute på den europeiska kontinenten. På vintrarna la härarna sig i bivack och fick klara sig på det de kunde röva på stället.

— Karl XI tyckte inte om detta utan försökte ordna så att underhållet skulle kunna ske från Sverige. För detta krävdes en nya bas i Sverige för flottan. Detta på ett ställe som var isfritt året om.

— Eric Dahlberg la fram ett förslag på den nya basen och 1679 som kungen hit och planen godkändes. Men samtidigt behövdes ett ordentligt skydd och Kungsholms fort planlades för att skydda inloppet.

— I juli 1680 fanns den första kanonen på plats och i och med det kan man säga att Kustartilleriet föddes. Kungsholmen är i dag en ö men bestod då av tre öar. En stor, Bkåholmen och två mindre öar.

— Kungsholmen skulle tillsammans med ett starkt kastell, Drottningskär, på andra sidan skydda södra inloppet till Karlskrona.

— För uppbyggnadsarbetet tvingades soldater till Kungsholmen. Materialet tog man från skilda ställen. Kalkstenen från Öland, cement och timmer från Gotland. Stenen togs från fästningarna i Kristianstad, Landskrona och Hälsingborg.

— Byggandet tog lång tid och har pågått ända fram till idag. Som mest var det 2 000 man igång 1682. Fästningen gick runt hela ön och hade batteripunkter med jämna mellanrum. Man sköt med glödande kulor då.

— Idag finns ingenting kvar från 1600-talet. Den äldsta byggnaden är från 1736. Huvuddelen av det som står här idag är från 1800-talet.

— Det är främst två saker som gör Kungsholmen unikt. Den ena är att det varit bemannat i 300 år. Örlogsflaggan har blåst här sedan 1680 och fram till idag.

— Det andra som gör befästningen unik är att det aldrig avlossats ett skott mot ett faryg härifrån. Detta trots att varit både engelska och ryska fartyg som belägrat men dock aldrig gjort något försök till anfall. Det visar, tycker jag, hur det militära fungerar, det vill säga avskräckande.

Ska man berätta om Kungsholms forts historia så blir det i mångt och mycket Karlskrona stads historia. Kungsholmen byggdes för att tillsammans med Drottningskär skydda Karlskrona. Fortchefen överstelöjtnant Urban Sobéus berättar om hur och av vilken anledning fortet kom till. Intressant är att det aldrig skjutits ett skott mot ett fartyg under de 300 år som förflutit.

Förfall

— När det gäller fortets skick har det varit upp och ner. Ibland har det förfallit för att sedan vid krigsrisk rustas upp ordentligt.

— Under de båda världskrigen var det fullt pådrag här. Som mest har det varit 1000 man och 900 kanoner som varit förlagda här. Just nu är fortet väl omhändertaget men de minskade anslagen gör att det kommer att bli kärvare.

— Under 1800-talet gjorde man en jordtäckning av Kungsholmen. Detta på grund av att artillerit då utvecklats kraftigt och att man bl.a. gått över till refflade kanoner. Meningen var att granaterna skulle detonera inne i jorden.

— Man byggde också ryggvallar åt baksidan. Detta för att man var rädd för anfall landvägen från Tjurkö.

Matsal

De värnpliktigas matsal består av gamla urknackade valv och är mycket gemytlig. Det är inte många restauranger som håller samma klass inredningsmässigt.

— Och det märks att de värnpliktiga är nöjda med den säger överstelöjtnant Sobéus. De sköter den mycket väl.

— Södra befälshuset där kontoren ligger har en ganska lustig historia. På 1870-talet så fraktades det faktiskt hit sjövägen ifrån Vikbolandet strax utanför Norrköping.

— En annan intressant sak är klockan som vi har utanför vårt museum. Den har ett Tornbergurverk. Tidigare satt den på bataljon Trolle på Vallgatan. Sedan rostade den igen och hittades i källaren på Marinmuséet. Men nu är den alltså upprustad och fungerar bra.

— Båthamnen är ganska unik. Det finns visst en liknande i Italien. Det är 2.10 djupt och enligt sägen ska botten vara stensatt och helt slät. I anslutning till muren som omger hamnen ligger ett gammalt kokhus där varorna lämnades förr i tiden.

Trädgård

— En sak som amn är ganska så stolt över på Kungsholmen och som har gjort ön känd är den fina trädgården som innehåller många främmande växter.

— Från början var det en grusplan som fungerade som exercisplats berättar kapten Krister Wiktorsson. En fortifikationskapten vid namn Bergman började plantera en gräsmatta.

— Men det var tydligen inte populärt för han blev satt i arrest för detta. Men växtligheten fick ändå vara kvar.

— Det var då sed att man från Kungsholmen saluterade de örlogsfartyg som gav sig iväg. Som ett slags tack tog de sedan med sig träd eller buskar tillbaka som planterades i trädgården.

— På 40-talet kom det några svåra vintrar som gjorde att många av de exotiska växterna försvann. Där har funnits persikor, aprikoser och mandel.

— Därefter försvann traditionen och kom inte tillbaka förrän för två år sedan. På hösten när Älvsnabben ger sig iväg så får de förutom salut en önskelista från Kungsholmen på växter som önskas.

— Men det är rätt så byråkratiskt. Vi måste skriva till jord brukksstyrelsen för att få ta in växterna i landet. Och det tillståndet har vi men de måste komma direkt till Kungsholmen och får inte tas därifrån.

— Förra året fick vi mullbärsträd från södra Frankrike när Älvsnabben kom hem berättar Fanjunkare Allan Larsson som står för trädgårdsskötseln. De ser ut att kunna ta sig.

— I får fick vi cedrar från Madeira som dock måste stå inomhus än så länge. Än har det inte slagit ut ordenligt här men när det kommer igång blir det mycket vackert.

text:
Pär Carleke
Foto:
Björn Sandberg
Carola Ingvarsson

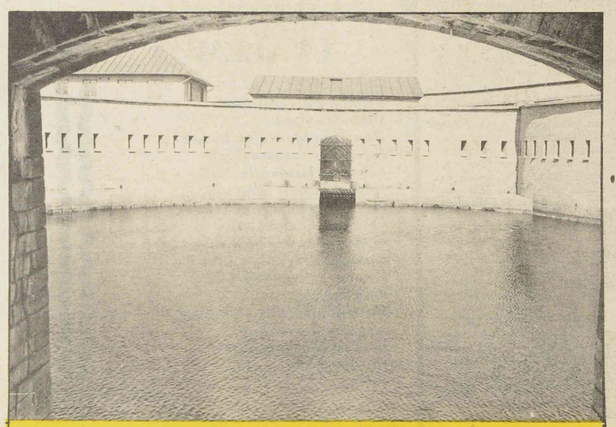

Gamla båthamnen. På andra sidan syns kokhuset där varorna till ön lämnades förr i tiden. Enligt sägen ska botten här vara stensatt.

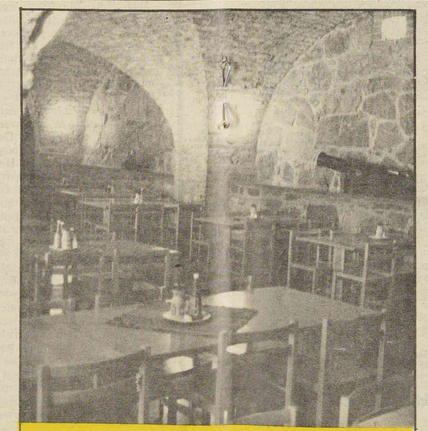

Matsalen som består av gamla urknackade valv gjordes iordning 1966. Den håller hög restaurangklass och de värnpliktiga vårdar den väl.

Södra befälshuset fraktades till Kungsholmen sjövägen på 1870-talet ifrån Vikbolandet utanför Norrköping.